

מתוך הקדמת המחבר: ועיניכם תראינה בניי בניי כשתילי זתיים סביב לשלחנם,
חכמים ונבונים, ובתים מלאים כל טוב, גם עושר גם כבוד לא יסופו מזרעכם

גליון

זרע שמשון המבואר

פרשת מקץ

אות ז

דרוש מתוך הספר המסוגל 'זרע שמשון' שחברו הגאון המקובל

האלוקי חסידא קדישא רבנו שמשון חיים ב"ר

נחמן מיכאל נחמני ולה"ה

מח"ס 'זרע שמשון' ו'תולדות שמשון'

שחי לפני כ-300 שנה בתקופת האור החיים' ומקום קברו לא נודע

והבטיח שהלומד בחידושויו וספריו יזכה לישועות בבניי חיי ומזוני

נלב"ע ו' אלול תקל"ט

דרוש מנוקד ומבואר בתוספת ציונים והארות

יו"ל על ידי מוסדות זרע שמשון

שע"י האיגוד העולמי להפצת תורת זרע שמשון

הוצאת והפצת קונטרס
'זרע שמשון העבואר'
 תת"ס ע"י

התורם הנכבד
 החפץ בעילום שמו
 לזכות בתו היקרה שתחי'
 שישלח לה ה'
 רפואה שליעה בצרהה

זכות וברכת רבנו הקדוש זי"ע
 יעמוד לה לחיים ארוכים ועתקים
 בבריאות איתנה
 עתנך בריות גופא ונהורא צעליא
 ויתקיים בהם כל ברכת העובר שכתב
 'ועיניכם תראנה בני בני בני כשחילי'
 ויתנם סביב לשולחכם, חגעים ועבונים,
 ויתנם עלאים כל טוב, גם עושר גם כבוד
 לא יסופו עזרעכם

לשוחפות של ברכה בכל עת
מוקד זרע שמשון
 ארץ ישראל 02-80-80-500
 ארה"ב 347-496-5657

יו"ל ע"י האיגוד העולמי
 להפצת תורת
"זרע שמשון"

לקבלת הגיון נא לשלוח למייל:
 zera277@gmail.com

ארה"ב

הרב מנחם בנימין פאסקס
 ZERA SHIMSHON
 C/O B PASKESZ 1645 48 ST
 BROOKLYN NY 11204
 347-496-5657
 mbpaskesz@gmail.com

ארה"ק

הרב ישראל זילברברג
 05271-66450

ניתן לשלוח תרומות והנצחות
 לזכות ולע"ג ולקחת חלק בהוצאות
 והפצת המליונות והספרים.

ניתן להפקיד בבנק מרבנטיל (17) סניף 635
 מספר החשבון 71713028 ע"ש זרע שמשון,
 כמו מן נתון לתרום בכרטיס אשראי

וזכות הצדיק ודביו תורתו הקדושים וכן מכל
 צדה וצוקתו, ויושפע על הלומדים ועל המסיעים
 בני חיי ומוזני ועל טוב סלה
 כהנחתו
 בהקדמת ספריו.

הודעה ובקשה!

השתדלנו להעמיק ברבדי רבנו ולבארם בראוי עד היכן שמשנת ידנו, אולם דברי רבנו עמוקים מני ים ואין כמותנו כלל להתגדר ולומר שהשגנו את עומק דבריו והעיונו,
 ובדאי לא לקבוע כמה שכתב שזה הפירוש המוחלט ברביו, ולכן אנו פונים אל כל הלומדים ה"ו שבאם תמצאו דברים שאינם כראוי ואינם עולים בקנה אחד עם דברי חז"ל
 או רבותנו הקדושים, בודאי לא על רבנו הקדוש זי"ע יהיה תלונתכם כי אם עלינו, ובקשתנו שטוהה לטי מולומדים אשר יכן וימצא פירושים ודרכים יותר ראויים בהבנת דברי
 רבנו, אא מנטי שמיצאם לרדיו ככדי שנוכל לתקנם ולשלכם במהרהודות הבאות, ובוה יהיה הלקו עמנו כובי הרבים.

כמו כן נשמח לקבל הערות והארות לשיפורים מכל סוג שהוא לתועלת הלומדים,
 וכן באם תמצאו טעות ושגיאה מכל סוג שהוא, אנא תיידעו אותנו על כך ותבואו על הברכה.

פְּרִשְׁת מְקִיז

ז

פְּסוּק (בראשית מא, כו) 'שְׁבַע פְּרַת הַטֹּבֹת דְּמָה עֵינֵן הַפְּרוֹת לְהִרְאוֹת עַל שְׁבַע שְׁבַע שָׁנִים הִנֵּה' וְכוּ'. הַקְּשָׁה וְרַעַב. בְּשִׁלְמָא בְּשַׁבְּלִים, נִיחָא. וְעוֹד, הַזֶּרַע בְּרַךְ חֶלְק א' (בפרשתינו ד"ה ועדיין), לְמָה בָּא הַחֲלוּם בְּשָׁנֵי דְבָרִים, עב"ל.

פסוק שבע
פרת הטבות
שבע שנים
הנה וכו'

זֶרַע שְׁמִשׁוֹן הַמְּבוֹאָר

ז

ביאור שייכות חלום הפרות והשיבלים עם שנות השובע והרעב

התבואה הטובות הם סימן על שובע, והשבליים הרעות הם סימן על רעב, לפי שהשובע והרעב שבעולם הם לפי צמיחת התבואה. אבל איך נרמזו בפרות הרעות והיפות, ענין השובע והרעב.

ועוד הקשה, למה בא החלום לפרעה מאת הקב"ה, בְּשָׁנֵי דְבָרִים שוֹנִים, בפרות ובשבליים, שאף שיעקר כפילות החלום היה כדי להראות שהקב"ה ממחר להביא את שנות השובע והרעב, מכל מקום קשה, למה לא נכפל החלום בענין אחד, וכגון בשיבלים עצמם, עב"ל.

דקדוקים בשייכות חלום הפרות והוספתו על חלום השיבלים

בפְּסוּק (בראשית מא, כו) האמור בפתרונו של יוסף לחלומות פרעה, 'שְׁבַע פְּרַת הַטֹּבֹת שְׁבַע שָׁנִים הִנֵּה' וְכוּ', הַקְּשָׁה הַזֶּרַע בְּרַךְ חֶלְק א' (פרשתינו ד"ה ועדיין), דְּמָה עֵינֵן הַפְּרוֹת היפות והרעות, שראה פרעה בחלומו, לְהִרְאוֹת ולרמז לפרעה על שנות השְׁבַע וְשָׁנֹת הַרַעַב העתידיים לבא על מצרים. בְּשִׁלְמָא בְּשַׁבְּלִים - ענין השיבלים היפות והרעות שראה פרעה בחלומו השני, נִיחָא - מובן הדבר, ששיבלי

צִיּוּנִים וּמְקוֹרוֹת

שני פעמים אלקים. אלא אמר לו, שמה עלה בדעתך ששתי רשויות יש, ואחד החלימך בפרות, ואחד החלימך בשבליים. לא כן, אלא 'כי נכון הדבר מעם האלקים', שהחלימך בפרות שאתה מלך, ושור מלך בבהמות. ומה שהחלימך בשבליים, כי 'ממהר האלקים', והשבליים מלשון שבילים שהולכין בהן כדי לקצר הדרך. והכל מאת 'האלקים' בה"א הידיעה, והכל אחד ברוך הוא, לא כמו שעלה בדעתך שהם שתי רשויות, חס ושלום. והאור ההיים (בראשית מא,

א. לשון הפסוק, 'שְׁבַע פְּרַת הַטֹּבֹת שְׁבַע שָׁנִים הִנֵּה' וְשְׁבַע הַשְּׁבָלִים הַטֹּבֹת שְׁבַע שָׁנִים הִנֵּה חֲלוּם אֶחָד הוּא'.
ב. שאין חיי אנשי העולם תלויים באכילת בשר, כפי שהם תלויים בתבואה.
ג. ככתוב (בראשית מא, לב) וְעַל הַשָּׁנֹת הַחֲלוּם אֶל פְּרַעֲה פְּעָמִים פִּי נָכוֹן הַדָּבָר מֵעַם הָאֱלֹהִים וּמִמָּהֵר הָאֱלֹקִים לַעֲשׂוֹתוֹ'.
ד. וכבר נשמר השפתי כהן (בפרשתינו ד"ה ושבע הפרות) מקושיא זו, וז"ל, ואמר 'כי נכון הדבר מעם האלקים וממהר האלקים לעשותו', למה

ב, בְּרֵאשׁ הַשָּׁנָה יֵצֵא יוֹסֵף מִבֵּית
הָאֲסוּרִים. וּבְשִׁישִׁי־שָׂרָאֵל מִתַּנְגְּבָרִים בְּשׁוֹפֵר
בְּרֵאשׁ הַשָּׁנָה, יוֹצֵאִים קוֹלוֹת וּבִרְקִים,
וְשׁוֹבְרִים שְׂרֵי מַעְלָה, וְהָאִמָּה נּוֹפֶלֶת (ראה

וּנְרָאָה לְתַרְגֵּי, כְּמָה שֶׁכָּתְבוּ הַמְּפָרְשִׁים
(דרוש שמואל לרבי שמואל פייבוש בן יוסף
יוזפא הכהן, בפרשתינו), שְׂאוֹתוֹ הַלִּילָה שֶׁחֵלֵם
פְּרַעָה הָיָה רֵאשׁ הַשָּׁנָה, כְּדָאֲמַרִּינָן (ר"ה י,

זֶרַע שְׁמִשׁוֹן הַמְּבוֹאֵר

הלילה, ונמצא שהחלום היה בליל ראש
השנה. והנה כְּשִׁישִׁי־שָׂרָאֵל מִתַּנְגְּבָרִים -
מתחזקים בתקיעתם בְּשׁוֹפֵר בְּרֵאשׁ
הַשָּׁנָה^ה, יוֹצֵאִים קוֹלוֹת וּבִרְקִים, וְשׁוֹבְרִים
בכוחם את שְׂרֵי האומה הרשעה לַמַּעְלָה,
ואחר כך הָאִמָּה עצמה נּוֹפֶלֶת למטה, לפי
שהאומה למטה יונקת השפעתה מהשר
שלמעלה, וכשנשבר כוח השר מלמעלה,
נשבר גם כוח האומה מלמטה^ו (ראה ספר
חסידים אות תתשס').

בליל ראש השנה הראו לפרעה בחלום
שמלכותו עתידה ליפול
וּנְרָאָה לְתַרְגֵּי, כְּהַקְדָּם מָה שֶׁכָּתְבוּ
הַמְּפָרְשִׁים (דרוש שמואל, לרבי שמואל פייבוש בן
יוסף יוזפא הכהן זצ"ל, בפרשתינו)^ה, שְׂאוֹתוֹ
הַלִּילָה שֶׁחֵלֵם פְּרַעָה, הָיָה הַלִּילָה שֶׁל אֶחָד
בתשרי שהוא רֵאשׁ הַשָּׁנָה, כְּדָאֲמַרִּינָן
בגמרא (ר"ה י, ב)^ו, בְּרֵאשׁ הַשָּׁנָה יֵצֵא יוֹסֵף
מִבֵּית הָאֲסוּרִים - שהוציאוהו ממאסרו
לפתור את חלום פרעה, למחרת אותו

צִיּוּנִים וּמְקוּרֹת

לא מצינו מקומו, ואפשר שכוונתו לספר חסידים
שקרא לרבני עצמו 'כוונותו'.^ו וכך כתב בספר
שער החצר (סימן פז). וראה עיני יעקב (ר"ה י, ב ד"ה
בר"ה).^ז לשון הגמרא, תניא, רבי אליעזר
אומר, בתשרי נברא העולם, בתשרי נולדו אבות,
בתשרי מתו אבות, בפסח נולד יצחק, בראש השנה
נפקדה שרה רחל וחנוה, בראש השנה יצא יוסף מבית
האסורין וכו'. רבי יהושע אומר, בניסן נברא העולם,
בניסן נולדו אבות, בניסן מתו אבות, בפסח נולד
יצחק, בראש השנה נפקדה שרה רחל וחנוה, בראש
השנה יצא יוסף מבית האסורין וכו'.^ח בספר
חסידים (אות תתש"ס) כתב ענין זה, אולם אינו מדבר
בדוקא לענין שופר של ראש השנה, מכל מקום, לא
גרע שופר דראש השנה משופר אחר, כ"כ בילקוט
חדש (ימים נוראים וסליחת עון אות ל). וראה רבינו
בחי (בראשית כה, כה) שכתב וזה לשונו, 'אמרו
במדרש, שהכח שלו [של עשן] יש לו שער כנגד לבו,
ובזמן הגאולה יפול אותו שער בתקיעת שופר,
שנאמר (זכריה ט, יד), 'וה' אלקים בשופר יתקע והלך
בסערות תימין'.^ט וכמבואר במדרש תנחומא
(בשלח סימן ג) וז"ל, וכן את מוצא שאין הקדוש

(כז) כתב, רמז לב' דברים, על הכפל, ועל השינוי שלא
בא החלום השני כחלום ראשון 'שבע פרות' וגו',
שאו יחשוב כי דמיון הראשון עשה רושם בדעתו
ועלה על משכבו ב' פעמים. ולכן בא החלום בסדר
חדש 'שבע שבלים' וגו', הרי זה בא ללמד 'כי נכון
הדבר' ו'מעם האלקים' בא אליו החלום, ולא דמיון
כזוב. ה. זה לשונו, שמעתי מ"ש"ב הרב הגדול
ר' יצחק ז"ל אב"ד קראקא, דאיתא למאן דאמר
בש"ס, בראש השנה יצא יוסף מאסורים, ואזי העולם
נדון על הכל, מי יחיה ומי יחרב, ולכן אמרו
החרטומים, בנות אתה קובר [ושבע אפרכיות] אתה
מכביש. ויוסף הגיד על שובע ורבע, דאיתא מראש
השנה נקצבים מזונות. ועפ"ז לענ"ד, דאיתא בגליא
רויא (דף כב, ב ד"ה ועתה נתחיל בס"ד), ס"מ הראה
לפרעה בחלומו דברי נחמות ותיקונים להציל מצרים
מן המכות, ואיתא ספר הכוונות סימן תתשס"ז,
כשישראל מתגברים בשופר בר"ה יוצאים קולות
וברקים ושוברים שרי מעלה וממילא האומה נופלת,
זהו שכתוב 'אשר אלוהים עושה' ביום הזה למעלה,
'הראה לפרעה', רצה לומר, מכות יהיו לפרעה
ממילא. [מה שהזכיר הדרוש שמואל ספר הכוונות,

וַאֲף אָנוּ נֹאמֵר, שְׁלֹכְךָ בְּאֵת הַחֲלוּם
בְּפָרוֹת, לְפִי שֶׁהוּא רֹאשׁ הַשָּׁנָה,
וּבְרֹאשׁ הַשָּׁנָה תּוֹקְעִים יִשְׂרָאֵל בְּשׁוֹפָר,
וְשָׁל פָּרָה פָּסוּל, מִפְּנֵי שְׁנִקְרָא קָרָן (שם כו,

ספר חסידים אות תתשס). וְזֶהוּ שְׁכַתּוֹב (בראשית
מא, כח) 'אֵת אֲשֶׁר הָאֱלֹהִים עֲשָׂה' לְמַעַלָּה
בְּיוֹם זֶה, 'הִרְאָה לְפָרְעָה, רְצָה לֹמֵר,
מִכּוֹת יִהְיוּ לְפָרְעָה, עַב"ל.

זרע שְׁמִשׁוֹן הַמְּבוֹאֵר

הַחֲלוּם הַרְאִישׁוֹן דּוֹקָא בְּפָרוֹת, לְפִי
שֶׁהַלִּילָה שְׁבַח חֶלֶם פִּרְעָה, הוּא רֹאשׁ
הַשָּׁנָה, כְּפִי שֶׁהַתְּבַאֵר לְעִיל, וּבְרֹאשׁ הַשָּׁנָה
בְּיוֹמוֹ תּוֹקְעִים יִשְׂרָאֵל בְּשׁוֹפָר כְּמִצְוֹת
הַיּוֹם, וְאֵילוֹ שׁוֹפֵר הַעֲשׂוּי מִקָּרָן שָׁל פָּרָה,
פָּסוּל הוּא לְתַקּוּעַ בּוֹ לְמִצְוָה, מִפְּנֵי שְׁנִקְרָא
רַק קָרָן וְלֹא שׁוֹפֵר, כְּמוֹ שֶׁשָּׁנִינוּ בְּמִשְׁנֵה
(שם כו, א)², וְאֵם כֵּן, הוּאֵיל וְהַמְצַרִּים אֵין
בִּידֵם כַּח הַשׁוֹפֵר, לְכַךְ שְׁרִיהֵם וְהֵם עֲצָמִם
מִשְׁתַּבְּרִים וְנוֹפְלִים עַל יַדֵּי תְּקִיעַת הַשׁוֹפֵר
שֶׁל יִשְׂרָאֵל, שְׁאֵין בָּהֶם כַּח לְעִמּוּד כְּנֹגֵד
כַּח הַשׁוֹפֵר שְׁבִיד יִשְׂרָאֵל.

וְעוֹד יֵשׁ לְהוֹסִיף בְּדֶרֶךְ זֶה³, שְׁבִדּוֹקָא
רְמָזוֹ לוֹ זֹאת בְּאוֹפֵן בְּלִיעַת הַפְּרוֹת, כִּי

וְזֶהוּ הַבִּיאֹר בְּמַה שְׁכַתּוֹב (בראשית מא,
כח) 'הוּא הַדְּבָר אֲשֶׁר דִּבַּרְתִּי אֶל פְּרַעֲה
אֲשֶׁר הָאֱלֹהִים עֲשָׂה הִרְאָה אֶת פְּרַעֲה',
כְּלוֹמֵר, 'אֵת אֲשֶׁר הָאֱלֹהִים עֲשָׂה' - אֵת
הַדִּין שֶׁהַקְּב"ה דִּן לְמַעַלָּה בְּשָׁמַיִם אֵת
הַשֵּׁר שֶׁל מִצְרַיִם, בְּיוֹם זֶה - בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה,
הִרְאָה לְפָרְעָה בְּחֲלוּם, רְצָה לֹמֵר,
שֶׁהַקְּב"ה הִרְאָה לְפָרְעָה בְּחֲלוּם, שְׁבִרֹאשׁ
הַשָּׁנָה נִדּוֹן שִׁישְׁבֵר כּוֹחוֹ שֶׁל הַשֵּׁר שֶׁל
מִצְרַיִם לְמַעַלָּה, וְעַל יַדֵּי כֵּן, מִמִּילָא מִכּוֹת
יִהְיוּ לְפָרְעָה וְלֹאוֹמָה שֶׁלוֹ מִלְּמַטָּה, וְתִהְיֶה
מִפְּלֵה לְמַלְכוּתוֹ⁴, עַב"ל⁵.

הַתְּקִיעָה בְּשׁוֹפֵר תְּגַדֵּעַ קֶרֶנִּים שֶׁל מִצְרַיִם
שֶׁהוּא כְּקָרָן שֶׁל פְּרוֹת

וַאֲף אָנוּ נֹאמֵר עַל פִּי דְּבָרֵינוּ, שְׁלֹכְךָ בְּאֵת

צִיּוֹנִים וּמִקּוֹרוֹת

שִׁיבּוֹא לְאַחַר הַשׁוֹבֵעַ, שׁוֹהוּ מִכּוֹת שִׁיחֵי לְפָרְעָה.
וְיִתְכֵן שְׁכוּנוֹת רְבִינוּ הֵיא לְעֵשֶׂר מִכּוֹת שִׁיבּוֹא עַל
פְּרַעֲה כְּשִׁינְאֵלוֹ יִשְׂרָאֵל, וְיֵשׁ לְבֹאֵר, שְׁאֵף שְׁעִדִּין לֹא
הַתְּחִיל כֻּלָּל הַשְּׁעִבּוֹד בִּישְׂרָאֵל, מְכַל מִקּוֹם, כִּיּוֹן שְׁעַל
יַדֵּי הָרַעֲב הַתְּחִילָה יִרִידַת בְּנֵי לְמִצְרַיִם, הֵרִי שְׁבֹאוֹתָה
שְׁנֵה הֵיתָה הַתְּחַלַּת עֲנִין גְּלוֹת יִשְׂרָאֵל לְשָׁם, וְנִגְרַם
מִכָּן לְבִסּוּף מִפְּלַת מִצְרַיִם. יב. וְכֵן כְּתַב רְבִינוּ
בְּחַי וְז"ל, 'זְרַעַת חוֹלֵם', רְאוּי שִׁימָר זְרַעַת מֶלֶךְ
מִצְרַיִם, אֲבַל מִפְּנֵי שֶׁהֵיא הַחֲלוּם זֶהוּ בְּעִנֵּן הַיָּאוֹר,
וְהוּא הֵיא תְּחִילַת מִפְּלַתוֹ, גַּם יֵשׁ בּוֹ רְמֵז לְמַה שְׁעַתִּיד
שִׁילְקָה בְּמִיָּם, עַל כֵּן לֹא הַזְכִּיר בּוֹ הַכְּתוּב מַלְכוּת, כִּי
אֵם הַשֵּׁם לְבָדוֹ, ע"כ. וְלְכֹאוֹרָה נִרְאָה מְדַבְּרִי
הַמְּפָרְשִׁים שֶׁמְבִיא רְבִינוּ, שְׁבֹאוֹתוֹ רֹאשׁ הַשָּׁנָה כְּבַר
הִרְאוֹ לְפָרְעָה אֵת סוּף מִפְּלַתוֹ שֶׁתִּהְיֶה בִּיצִיאַת מִצְרַיִם.
יג. לְשׁוֹן הַמִּשְׁנָה, כֻּלָּ הַשׁוֹפְרוֹת כְּשִׁרִים, חוּץ מִשֵּׁל
פְּרָה, מִפְּנֵי שֶׁהוּא קָרָן. יד. אֲפֹשֶׁר שְׁרַבְנוּ הוֹצֵרֶךְ

בְּרוּךְ הוּא נִפְרַע מִן הָאוֹמוֹת לְעֵתִיד לְבֹא עַד שְׁנִפְרַע
מִשְׁרִיהֵם תְּחִלָּה, שְׁנֹאמֵר (ישעיה כד, כא) 'זֶהֵיא בְּיוֹם
הַהוּא יִפְקֹד ה' עַל צְבֹא הַמְּרוֹם בְּמְרוֹם וְעַל מַלְכֵי
הָאֲדָמָה עַל הָאֲדָמָה וְכו'.' י. לְשׁוֹן הַסִּפְר
חֲסִידִים, כְּשֶׁהֵיו יִשְׂרָאֵל מִתְּגַבְּרִין בְּקוּל שׁוֹפֵר
וּבְחִצּוֹצְרוֹת, הֵיוּ בְּרִקִּים יוֹצֵאִין מִן הָאוֹרֹן וּבְרִקִּים
וְקוֹלוֹת, וְשׁוֹבְרִין לְמַעַלָּה שְׁרֵי הָאוֹמוֹת וְנוֹפְלִין, אַחַר
כֵּן נּוֹפְלִין אוֹמוֹת מִמֶּטָּה, וְזֶהוּ שְׁנֹאמֵר (תְּהִלִּים כט, ה)
'קוּל ה' שׁוֹבֵר אֲרִזִּים, וְכַתִּיב (עֲמוֹס ב, ט) 'אֲשֶׁר
כְּגֹבַה אֲרִזִּים גְּבַהוּ וְגו' וְאֲשִׁמִּיד פְּרִיו מִמַּעַל וְשִׁרְשׁוֹ
מִתַּחַת' וְאֲשִׁמִּיד פְּרִיו מִמַּעַל' זֶה מִלֶּאֶךְ מִזְלֵם,
'וְשִׁרְשׁוֹ מִתַּחַת' אֵלוֹ הָאוֹמוֹת, כִּי אֵין דְּבַר שֶׁלֹא יֵהֵא
מִלֶּאֶךְ מִמוֹנָה עֲלֵיו וְכו'. נוֹישׁ לְהַעִיר, כִּי בְּסִפְר
חֲסִידִים כְּתַב 'כְּשִׁישְׁרָאֵל מִתְּגַבְּרִין בְּקוּל שׁוֹפֵר
וּחִצּוֹצְרוֹת', וְלֹא הַזְכִּיר דּוֹקָא בְּר"ה, וְכְמוֹ שֶׁהַעֲרַנּוּ
לְעִיל בְּסִמּוּךְ. יא. נִרְאָה שֶׁמִּכּוֹת הֵיינו הָרַעֲב

(א), וּכְתִיב (תהלים עה, יא) 'וְכָל קַרְנֵי רְשָׁעִים
אֲגַדֵּעַ תְּרוֹמַמְנָה קַרְנוֹת צְדִיק', בְּלוֹמַר, בְּלֹמַר,
שְׁפָל הַקֶּרֶן וְהַחֹזֶק שִׁיְהִיָּה לְמִצְרַיִם

זֶרַע שְׁמִשׁוֹן הַמְּבוֹאֵר

בהם את התבואה שאצר יוסף בשנות
השובע, ועל ידי זה התגבר הכח של
מלכות מצרים על כל האומות, הַכֹּל יִהְיֶה
נֶאֱמָר - יִפְסַד מִמִּצְרַיִם, וְיִהְיֶה לְיִשְׂרָאֵל -
וכל ממונם יעבור לרשות בני ישראל,
שהם היו משועבדים במצרים ונחשבו
פרות הרעות, ונרמזו בתיבות 'תְּרוֹמַמְנָה
קַרְנוֹת צְדִיק' - ביציאת מצרים, בְּדִאֲמַרְיִן
בגמרא בְּפֶרֶק בְּתָרָא דְפִסְחִים (ק"ט, א) עַל
הפסוק (שמות יב, לו) "וַיִּנְצְלוּ אֶת מִצְרַיִם".
ונמצא, שהקב"ה הראה לפרעה בחלום
של הפרות, שבראש השנה הוא דן אותו
ואת מלכותו, שאמנם מתחילה יהיו שבע
שנות השבע, והם יגרמו שמלכות מצרים
תתעשר ותרום קרנה, אך לבסוף תישבר
ותיגדע קרנה, וכל עשרם ינטל על ידי
ישראל^{טז}. ובוזה נתיישב למה החלום
הראשון היה בפרות, שבא לרמוז שקרן

השופר שבראש החיות והבהמות רומז
לענין החוזק שלהם, וכמו שמצינו
שהמשיל כן בפסוק 'וכל קרני רשעים'^{טז},
ונראה לו בחלום בליעת הפרות היפות,
לרמוז לו שישראל יתחזקו ויתגברו על
חוזקם, וּכְתִיב (תהלים עה, יא) 'וְכָל קַרְנֵי
רְשָׁעִים אֲגַדֵּעַ תְּרוֹמַמְנָה קַרְנוֹת צְדִיק' -
היינו שנרמז בפסוק שכשתתרוםמנה
קרנות צדיקים בצאת ישראל מהגלות,
אגדע כל 'קרנות' הרשעים^{טז}, שהוא
חוזקם של הרשעים, בְּלוֹמַר, שענין
הפסוק נרמז לו בחלום, והיינו שְׁפָל הַקֶּרֶן
וְהַחֹזֶק שִׁיְהִיָּה לְמִצְרַיִם - שהם 'קרני
רשעים', בְּשִׁבִיל הַשְּׁבַע - מחמת שיהיה
להם די תבואה ולא יצטרכו להוציא עליה
ממון, וְהַפֶּסֶף וְהַזָּהָב - שאצרו בשנות
הרעב, על ידי שכל אומות העולם הביאו
למצרים את כל כספם וזהבם, כדי לקנות

צִיּוּנִים וּמְקוֹרוֹת

מְצוּדַת צִיּוֹן (שמואל א, ב י). טז. ע"פ רד"ק
שם. יז. לשון הגמרא, אמר רב יהודה אמר
שמואל, כל כסף וזהב שבעולם, יוסף לקטו והביאו
למצרים, שנאמר (בראשית מז, יד) 'וַיִּלְקֹט יוֹסֵף אֶת
כָּל הַכֶּסֶף הַנִּמְצָא'. אין לי אלא שבארץ מצרים
ושבארץ כנען, בשאר ארצות מנין, תלמוד לומר
(בראשית מא, יז) 'וְכָל אֶרֶץ כְּנָעַן וְכָל אֶרֶץ מִצְרַיִם וְכָל
יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם הֵעֲלוּהוּ עִמָּהּ, שנאמר (שמות יב,
לו) 'וַיִּנְצְלוּ אֶת מִצְרַיִם, רב אסי אמר, עשאוה
כמצודה זו שאין בה דגן. רבי שמעון אמר, כמצולה
שאינה דגים. יח. לשון הפסוק, 'וְהָיָה יָדָאָה' עַל
חַן הָעַם בְּעֵינֵי מִצְרַיִם וַיִּנְצְלוּ אֶת מִצְרַיִם'.
יט. וזה נרמז בכך שהפרות הדקות אכלו את הפרות

להוסיף כן, לבאר בזה מה שלא היה די לרמוז לו על
ענין השופר והקרן בלחוד, שיראה את הקרן של
הפרה ויובן לו שחסר לו כח השופר וכו', לכך הוסיף
רבנו שרצו לרמוז לו גם ענין זה שכל התוקף
והגדולה שלהם יבואו לידי ישראל. וזה מה שהוסיף
רבנו ללמוד מהפסוק 'וכל קרני רשעים אגדע'
תְּרוֹמַמְנָה קַרְנוֹת צְדִיק, שבפסוק זה אנו מוצאים
שהחוזק והגדולה נמשל לקרן, וגם שהצדיקים
מתרוממים מנפילת הרשעים, והיינו שנוטלים את
חלקם, וכך היה גם במצרים, וענין זה נרמז ג"כ
בחלום הפרות. טז. לפי שתיבת 'קרן' מרמזת
על התגברות, משום שהבהמות שהן בעלי קרן,
מתחזקות על ידי קרנם לנצח את אויביהם. ע"פ

וַיִּנְצְלוּ אֶת מִצְרַיִם (שמות יב, לו). ועוד, 'תְּרוֹמַמְנָה קַרְנֹת צְדִיק', זה יוסף, שְׂיָצָא מִבֵּית הָאֲסוּרִים וַנַּעֲשֶׂה מֶלֶךְ. וְכָל זֶה פְּתַכְנוּ לְפִי דַעַת הַמִּקְשָׁה. אָמֵנָם לְפִי הָאֱמֶת, נִרְאָה דְקִשְׂיָא מַעֲיָקְרָא לִיתָא, דְקָרָא פְתִיב (משלי יד, ד)

זרע שְׁמִשׁוֹן הַמְּבוֹאֵר

יוסף הצדיק²², שְׂיָצָא מִבֵּית הָאֲסוּרִים, ושם היה מצבו שפל, וַנַּעֲשֶׂה מֶלֶךְ²³.

וְכָל זֶה פְּתַכְנוּ לְפִי דַעַת הַמִּקְשָׁה, שהבין שענין החלום של הפרות, אינו מובן לפי פשוטו שהכל בא ללמד על שנות השובע והרעב שהיו במצרים, ודקדק מהי השייכות בין הפרות לענין הרעב והשובע.

לפי פשוטו הפרות מרמזות על חרישת השדות הגורמות השובע והרעב

אָמֵנָם, לְפִי הָאֱמֶת נִרְאָה דְקִשְׂיָא מַעֲיָקְרָא לִיתָא - קושיית הזרע ברך אין

הפרות היפות הרומז למצרים, נבלע ע"י הפרות הרעות הרומז לישראל ויתרומם קרנם, ובדוקא הראו לו פרות, שהקרן שלהם אינו כשר לתקיעה, ולא הראוהו בהמות או חיות אחרות, לרמוז שהמצריים יפלו ע"י ישראל, מחמת שאין להם את כח השופר שיש לישראל²⁴. ועוד יש להוסיף לפי מה שביארנו בפסוק שנרמז הכוונה שחזוקם של המצריים יישבר, שרומז ומתפרש גם בדקדוק על גדלותו והתרוממותו של יוסף, והמשך הכתוב 'תְּרוֹמַמְנָה קַרְנֹת צְדִיק' (תהלים עה, יא)²⁵, זה

ציונים ומקורות

לנחול ארץ ז' עממין, וישראל נקראו פרות, שנאמר (עמוס ד, א) 'שמעו דבר ה' פרות הבשן, ונאמר (הושע ד, טז) 'כי כפרה סוררה' וגו'. כ. ולפי דברי רבנו עולה, שהחלום הראשון בענין הפרות היה רמז לכך שבזכות השופר של ישראל משתבר כוחם ותוקפם של מצרים שבא להם מחמת העושר, ושכל העושר והחזוק שהיה להם, יבוא לידי ישראל. והחלום השני בענין השיבלים רומז על ענין השובע והרעב, כלומר שתוקפם וחזוקם יהיה על ידי העושר שמחמת השובע, ואח"כ יפסידו הכל על ידי הרעב, שבכך ישתבר כוחם, שיפסידו ממונם ויעבור לישראל. כא. לשון הפסוק, יְכַל קַרְנֵי רְשָׁעִים אַגְדָּע תְּרוֹמַמְנָה קַרְנֹת צְדִיק'. כב. אפשר שדקדק רבנו שפתח הכתוב רשעים בלשון רבים, וסיים בצדיק בלשון יחיד, ולכך פירש שהפסוק רומז על ענין יוסף הצדיק שנעשה מלך שזהו התרוממות וגדלות הגדולה ביותר. כג. אולי יש לומר, שלפי פירוש זה, מה שכתוב שם 'וכל קרני רשעים אגדע', היינו קרנות שאר השרים וחכמי פרעה

הרעות, היינו שלא רק שנפסדו הפרות היפות, אלא אף שהפרות הדקות הרומזות לישראל הם אלו שנטלו אותם. ואולי יש להוסיף עוד, שגם מה שתישבר קרנם בדוקא על ידי ישראל, נרמז בחלום, שהרי שבע הפרות הרעות מרמזות על שנות הרעב, ושנות הרעב גרמו שיעקב ובניו ירדו למצרים, וזה היתה ההתחלה של גלות ישראל במצרים, ובסופה של אותה גלות לקחו ישראל את כל אוצרותיהם של מצרים, ונמצא שנכלל בזה שנגרם ע"י הפרות הרעות שרומזים לרעב, שנטלו את הפרות היפות. ראה פירוש הדומה קצת לדברי רבינו שענין חלום הפרות רומז על העתיד ועל ישראל ולא דוקא על הרעב והשובע שבשנים הבאות, בפירוש רבינו אפרים (בראשית מא, ג) וז"ל, פרעה ראה חלומו וחלום כל העולם, והרבה עתידות ראה, ז' פרות הטובות [אלו] ז' עממין שהיו יושבין בשלוה ובהשקט, ז' פרות דקות ורעות אלו ישראל שהם בני ג' אבות וד' אמהות, דקות ורעות שהיו במצרים רעות ממראה מרוב השעבוד, ו'תאכלנה הפרות הרקות והרעות', ראה שעתידין

וְנֹדָע, כִּי הַפֶּסֶד הַתְּבוּאָה בָּא מִשְׁנֵי אֲפָנִים, אוֹ שֶׁהִזְרִיעָה תְּהִיָּה נִפְסָדָת, וְאִינָם יְכוּלִים לְזַרַע כְּרָאוּי, [או] שְׂאֵחַר שְׂצֻמָּחָת, תִּתְקַלְקַל. לָזֶה בָּא סִימָן הַפְּרוֹת, לֹמַר שֶׁהִזְרִיעָה תְּהִיָּה מְקַלְקֶלֶת.

(ורב) [וְרַב] תְּבוּאוֹת בְּכַח שׁוֹר', אִם בֵּן הַשׁוֹר הוּא הַגּוֹרֵם לְרַב תְּבוּאוֹת, כְּשֶׁעוֹבֵד אֶת הָאֲדָמָה בְּרַב כַּח. וּבְפֶרֶק קִמָּא דְחִגְיָנָה (ג, ב) אֲמַרְיִנָּן, מַה דְרָבֵן זֶה מְכוּן אֶת הַפְּרָה לְתַלְמֵיָּהּ, לְהַבִּיא חַיִּים לְעוֹלָם וְכוּ'.

זֶרַע שְׁמִשׁוֹן הַמְּבוּאָר

שהאדם ניזון ממנה וכו', כך דברי תורה מכוונין את לומדיהן מדרכי מיתה לדרכי חיים. הרי מבואר, שצמיחת התבואה הנצרכת לחיי האדם, תלויה בפרה החורשת בשדה, ולכן הראה הקב"ה לפרעה בחלומו הראשון פרות יפות ורעות, שבהן תלוי הרעב והשובע בעולם, ולרמז לו על שנות השובע והרעב שיבואו על מצרים, וכדלהלן.

השבילים הטובות והרעות מרמזים על צמיחת התבואה ועל קלקולה

וְנֹדָע¹³, כִּי הַפֶּסֶד הַתְּבוּאָה - שֶׁלֹּא תְהִיָּה מִצוּיָה לְבִנֵי הָאָדָם לְאוֹכְלָהּ, בָּא מִשְׁנֵי אֲפָנִים, אוֹ שֶׁהִזְרִיעָה תְּהִיָּה נִפְסָדָת, וְאִינָם יְכוּלִים לְזַרַע כְּרָאוּי, וְהֵינּוּ מִשׁוֹם שֶׁחֲרִישָׁה לֹא נַעֲשֶׂתָה כְּרָאוּי. [או¹⁴] שְׂאֵחַר שְׂצֻמָּחָת הַתְּבוּאָה, הִיא תִּתְקַלְקַל וְתִירָקֵב. לָזֶה בָּא סִימָן הַפְּרוֹת, לֹמַר שֶׁבִשְׁנוֹת

להקשותן כלל אף מתחילתן, אף לפי פירושן הפשוט של הפסוקים, דְקָרָא כְּתִיב (משלי יד, ד)¹³ וְרַב תְּבוּאוֹת בְּכַח שׁוֹר - רִיבּוּי גִידוֹל הַתְּבוּאוֹת, תְּלוּי בְכוּחוֹ שֶׁל הַשׁוֹר הַחֲרוֹשׁ בַּשָּׂדֶה, שֶׁאִם כּוּחוֹ חֲזָק, הַשָּׂדֶה מִשְׁתַּבַּחַת הַרְבֵּה וּגְדֹל בַּשָּׂדֶה הַרְבֵּה תְבוּאָה, וְאִם כּוּחוֹ חָלָשׁ, הַשָּׂדֶה אֵינָה מִשְׁתַּבַּחַת כֹּל כֵּךְ, וּגְדֹל בַּשָּׂדֶה רַק מֵעַט תְּבוּאָה, אִם בֵּן הַשׁוֹר הוּא הַגּוֹרֵם לְגִידוֹל שֶׁל רַב תְּבוּאוֹת בַּשָּׂדֶה, כְּשֶׁעוֹבֵד - חוֹרֵשׁ אֶת הָאֲדָמָה בְּרַב כַּח.

ובגמרא בְּפֶרֶק קִמָּא דְחִגְיָנָה (ג, ב)¹⁴ אֲמַרְיִנָּן, מַה דְרָבֵן זֶה - כְּמוֹ שֶׁהִבְרִזְל הַמַּחֲדוּד שְׂדוּקָרִים בּוֹ אֶת הַבְּהֵמָה בְּשַׁעַת הַחֲרִישָׁה כְּדִי לְכוּוֹן אֶת הַלֵּיכְתָּהּ¹⁵, מְכוּן אֶת הַפְּרָה לְתַלְמֵיָּהּ - לְשׁוֹרוֹת שֶׁבַּשָּׂדֶה שֶׁהִיא צְרִיכָה לְחֲרוֹשׁ בְּהֵם, כְּדִי לְהַבִּיא חַיִּים לְעוֹלָם עַל יְדֵי גִידוֹל הַתְּבוּאָה

צִיּוּנִים וּמִקּוּרוֹת

להוציא חיים לעולם, אף דברי תורה מכוונין את לומדיהן מדרכי מיתה לדרכי חיים. כו. פירוש, בראש הבהמה נותנים 'מרדע', והוא מקל עץ ארוך הנקרא 'מלמד הבקר', שבקצהו דוקרים ה'דירבן', והוא מחט התקוע בתוך כל עובי העץ ומגיע עד לראש הבהמה ותקוע לתוכו, שעל ידי זה מכוונים את ראש הבהמה בחרישתה. כו. ראה בפירושי הראשונים שהובאו בהערה בסמוך. כח. נראה

וחרטומיו, שכולם לא הצליחו לפענח כהוגן את החלומות של פרעה, ועל ידי זה נגדע ונשפל קרנם וכבודם בעיני פרעה. כד. לשון הפסוק, 'בְּאֵין אֲלָפִים אָבוּס בְּרַב וְרַב תְּבוּאוֹת בְּכַח שׁוֹר'. כה. לשון הגמרא, ואף הוא פתח ודרש 'דברי חכמים כדברנות וכשמרות נטועים בעלי אספות נתנו מרעה אחד' (קהלת יב, יא), למה נמשלו דברי תורה לדברבן, לומר לך, מה דרבן זה מכין את הפרה לתלמיה

וְאַחַר כֵּן בָּא סִימָן הַשְּׁבָלִים, שְׂאֵף מֶה שֶׁתִּצְמִיחַ הָאָרֶץ, יִהְיֶה מְקַלְקֵל.

זָרַע שִׁמְשׁוֹן הַמְּבֹאָר

שלא הוצרכו לחרישה^ט, יִהְיֶה מְקַלְקֵל ולא תהא התבואה ראויה לאכילה. ובזה מבואר הטעם שחלם פרעה שתי חלומות בענין אחד, וכן מה שהחלום הראשון היה בפרות, והחלום השני בשבלים. ונתיישבו שתי קושיותיו של הזרע ברך^ל.

הרעב הַזֵּרִיעָה תִּהְיֶה מְקַלְקֵלָת לִפִּי שֶׁהַחֲרִישָׁה לֹא תִהְיֶה טוֹבָה מִחֶמֶת חוֹלֶשֶׁת הַפְּרוֹת הַרְעוֹת, וּמִמִּילָא לֹא תִצְמַח הַתְּבוּאָה מִמָּה שִׁיזְרְעוּ. וְאַחַר כֵּן בַּחֲלוֹם הַשְּׁנִי, בָּא סִימָן הַשְּׁבָלִים לומר, שְׂאֵף מֶה שֶׁתִּצְמִיחַ הָאָרֶץ בַּשָּׁנֹת הָרַעֲב, בַּמִּקּוֹם

צִיּוֹנִים וּמִקּוּרוֹת

להודיע לו פתרון החלום, והדברים מוכיחים שהם מורים שבע שני שבע ושבע שני רעב, שהרי הפרות היו סימן לחרישה, כענין שכתוב (משלי יד, ד) זֶרֶב תְּבוּאוֹת בִּכְחַשׁוֹר, והשבלים גם כן סימן הקצירה. והמלבי"ם (פסוק ה) כתב, החלום השני היה פתרון של החלום הראשון, שהפרות מורות החרישה והזריעה, והשבלים מורים על התכלית שהיא הקצירה. בספר תוספות השלם (ע' קלא, עה"פ שבע פרות הטובות אות ב) כתב ז"ל, שבע פרות, שבע שנים המה, שבע שבלים שבע שנים, ואל תאמר שיש י"ד שנים, 'חלום אחד הוא' רק שבע שנים, אלא ר'ב תבואות בכח שור' חורשים בכל שנה בפרות, וגדל שבלים בתבואות, ע"כ. ובאדרת אליהו להגר"א כתב, שחלום הפרות הראה שאין חריש בפרות מחמת הרעב.

שתיבה זו חסירה בהעתקת דברי רבינו. כט. ראה בדברי הרמב"ן, שהובאו בהערה בסמוך. ל. עיקר פירושו של רבינו מצינו בדברי הראשונים [ואפשר שלא ציין לדבריהם, מרוב פשיטותו של פירוש זה, וכמו שכתב שהקושיא מעיקרא ליתא]. הרמב"ן (פסוק ב) כתב וזה לשונו, 'בעבור כי ארץ מצרים תשתה מן היאור, וממנו בא להם השובע והרעב, ראה אותן עולות מן היאור. והפרות סימן לחרישה, והשבלים סימן לקציר, כמו שאמר (להלן מה, ו) 'אשר אין חריש וקציר'. ראה כי היאור לא עלה רק מעט [ולכך אינו משקה את מצרים] ואין חריש, ואשר יזרעו מעט במקומות הלחים, יבא קדים רוח ה' וישרוף אותם, כאשר ראה אותם שדופות קדים. ורבינו בחיי (ד"ה ואין פותר) תמה, איך אפשר שלא יוכלו חכמי הגדולים וחרטומיו

שהמהדרין עושים הרבה מצות, משום הכי מדליקין הרבה נרות.

כבתה אין זקוק לה

וכבתה אין זקוק לה שהדלקה עושה מצוה (שבת כג.), שיש כמה מצות שנעשות ברגע, ואפילו בדיבור אחד לפעמים אדם עושה מצוה גדולה, ועוד שאף במצות מילה שהיונים רצו לבטל מהם, מצינו הדין כך, שמי שמל את הבן כראוי וחזרה לו הערלה אחר כך, אינו חייב למולו שנית מן התורה רק מפני מראית העין (שלחן ערוך יורה דעה סימן רסד סעיף ו).

טעם לנרות כפתח הבית

ותיקנו שישימו החנוכה על פתח ביתם הסמוך לרשות הרבים, מפני שמשם היו נכנסים האויבים לראות אם היו מקיימין המצות כשהיו בתוך ביתם סגורים.

מזוזה כימין ונר חנוכה בשמאל להכניע היצר במצוות עשה ולא תעשה

ועוד אמרו חז"ל (עיין מנחות מג: ועיין טעמי המצות להאר"י ז"ל בפרשת ואתחנן), שסוד המזוזה לשמור האדם מיצר הרע, וזאת תהיה כוונת האדם בשומו אצבע ידו הימנית על המזוזה ששם הקדוש 'שד-י' ישמרהו מיצר הרע, וכן יצ"ר במילואו יו"ד צד"י רי"ש סופי תיבות שד-י, ואף עתה שלא יש להם עוד פחד מאויביהם לשמור המצות, עדיין יש להם לירא מיצר הרע שכחו גדול משלהם, ולכן תיקנו החנוכה על הפתח כדי שתהיה מזוזה מימין להכניע היצר שלא יסיתו לעבור על מצות לא תעשה, ונר חנוכה משמאל הרומזת לקיום המצות עשה.

שמונה ימים על שום מה

ותיקנוה שמונה ימים, לפי שידוע שכולם היו טמאי מתים, וטמא מת טעון הזאה שלישי

עיקר הנס בחנוכה שהיה אפשר לשמור המצוות ולכן פרסום הנס ע"י נרות

במה שתרצנו לעיל אתי שפיר, שטעם הדלקת הנרות של חנוכה לפרסום הנס, אינו לפרסום הנס של השמן שמצאו להדליק המנורה בלבד, אלא שהדלקת הנרות רומזת להתשועה הגדולה שבאה להם לישראל מאויביהם. והשתא ניחא שלא תיקנו שמחה ומשתה כמו בפורים,

מפני שבפורים תועלת ופרי הנצחון היתה הצלת הגוף מהריגה, ומשום הכי שייך לעשות היפך זה שמחה ומשתה לתועלת הגוף שהיה הולך לאיבוד ח"ו זולתי הנצחון, אבל בחנוכה תועלת ופרי הנצחון היה לשמור מצות אלקינו בלי פחד ומורא, ואין מקום לשמחה ולמשתה, רק להודות ולהלל לשמו הגדול.

כחנוכה זכו ישראל שוב לקיים המצוות ולזאת גם מדליקין בכית וגם בכית הכנסת להודות על מצוות ביחיד ומצוות ברכים

ומצות חנוכה נר איש וביתו, משום דעיקר הנס שנעשה במנורה הוא להורות כי עתה יצאו מאפילה לאורה ויוכלו לקיים המצות, וקרא כתיב (משלי ו כג) כי נר מצוה, והנה רוב המצות החובה מוטלת על כל אחד ואחד לקיים אותן בביתו ביחידות כאשר יזדמן לו קיום אותה המצוה, ובפרט בדיני איסור והיתר וכדומה, אמנם יש איזו מצוה שיכולה להתקיים בצבור ועליה נאמר (שם יד כח) ברוב עם הדרת מלך, כגון ק"ש ותפלה וכדומה, ולכן מדליקין החנוכה כל אחד בביתו, ועוד מדליקין אותה בבית הכנסת משום פרסומי ניסא. ולפי שבכמה מצות אנו מחוייבין לחזר אחר ההידור, כמו שאמרנו ז"ל (בבא קמא ט:) הידור מצוה עד שלישי במצוה, כגון באתרוג וכדומה, משום הכי אף במצוה זו תקנו בה הידור. ועוד

ושביעי לטהרתו, וכמה מצות יש בתורה שהטמאים אינם יכולים לקיימם, וביום השמיני שהיו כולם טהורים והיו יכולים לקיים כל המצות אז היתה שמחה גדולה בישראל.

הנס כמנורה להורות ששכינה שרויה ביניהם

ועוד יש לומר דקרא כתיב (ויקרא כד ג) מחוג לפרוכת העדות, ואמרינן בשבת (כב:) עדות היא לבאי עולם שהשכינה שורה בישראל זו נר מערבי וכו' עכ"ל. ומטעם זה עשה להם הקב"ה הנס במנורה שיהיה עדות שהשכינה שורה ביניהם, ומשום הכי איצטריך הנס שמונה ימים כדי שיהיו טהורים וראויים ודאי להשראת שכינה, דאע"ג דכתיב (ויקרא טז טז) השוכן אתם בתוך טומאתם, עם כל זה יש הפרש בין טמאים לטהורים. (וראה עוד מה שכתב רבנו בזה בהרחבה ובמתיקות נפלאה בפרשת מקץ אות א)

הדלקת נרות החנוכה הם גם לזכרון נס המלחמה

שטעם הדלקת הנרות של חנוכה לפרסום הנס, אינו לפרסום הנס של השמן שמצאו להדליק המנורה בלבד, אלא שהדלקת הנרות רומזת להתשועה הגדולה שבאה להם לישראל מאויביהם, דאמרינן במדרש (ב"ר ב ד) על פסוק וחושך על פני תהום, זה יון שהחשיכה עיניהם של ישראל בגזירותיהם, שביקשו לבטל מהם עיקר המצות שהם שבת וראש חודש ומילה, ועוד היו רוצים שיכתבו על קרן השור שאין להם חלק באלקי ישראל ח"ו, א"כ בתשועת הנצחון נקראו ישראל שיצאו מאפילה לאורה, וזהו הטעם שנעשה להם נס בשמן, כדי שיוכלו להדליק המנורה ולהאירה, לרמז הדבר הזה, ועיין לקמן ריש פרשת מקץ (אות א' ד"ה ובמה שתייצנו לעיל), ומשום הכי בעינן פרסום הנס בנרות חנוכה, והפרסום הוא על תוקף ועיקר הנס דהיינו ההצלה. (פרשת וישב אות ט)

מצוה נמשלה לנר ובלא כוונה אינה מאידה

ואנו מדליקין את נרות חנוכה בלילה, דביום שרגא בטיהרא למאי מהניא (חולין ס:;) ואין לה אור כלל, ואנו רוצים שיהיה לה אור כדכתיב כי נר מצוה ותורה אור, כדי לפרסם הנס שיכולים אנו עתה לקיים המצות שנמשלו לנר. ועוד שהמצוה

בלא כוונה אין לה אור כלל, ולפיכך מדליקין אותה בלילה לרמז שבכל מצוה צריכה כוונה כדי להאירה. ועוד יש לומר, דהתירו בחנוכה להדליק בשמנים ופתילות שאינם דולקים יפה, וכבתה אינו זקוק לה כדאמרינן במסכת סוטה (כא,), תלה הכתוב המצוה בנר, מה נר אינה מאירה אלא לפי שעה אף מצוה וכו'. (פרשת מקץ

אות א)

ביאור נפלא בפירוש דקדוק הפסוק 'כי נר מצוה ותורה אור'

והטעם שבמצוה הקדים נר למצוה, ובתורה הקדים תורה לאור, ולא כתב כי נר מצוה ואור תורה, אי נמי כי מצוה נר ותורה אור. יש לומר לפי שבמצוה צריך שתקדים הכונה למעשה המצוה, והכוונה שיש לו לאדם בתחילת המצוה, היא עצמה הכוונה שיש לו עד סוף גמר המצוה. אמנם בתורה אינו כן, כי האדם קורא ולומד, וליגרוס אינש והדר ליסביר ואע"ג דלא ידע מאי קאמר, ואחר כך צריך שיתעצם בהבנת הלימוד ויהיה שואל עזרו מקודש ש' יאיר עיניו בתורתו, ומשום הכי כתיב ותורה אור שאחר קריאת התורה בא האור, והוא אור ממש ולא נר בלבד, וכן כתיב (תהלים קיט יח) גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך. (פרשת ואתחנן אות י)

תלמידי חכמים תמיד במדרגת הזלכים כנר המאיר

יש לדקדק מהו באור פניך יהלכון, דמה ענין הליכה עם האור. וי"ל דשתי חלקים יש באדם, גוף ונפש, ואם האדם הוא לפעמים עייף ויגע הוא יושב ואינו הולך, אבל זו הישיבה היא למנוחת הגוף דוקא, שהרי חלק הנפש דהיינו חלק הרוחניות שבו, לעולם אינו יושב ואינו עייף, אם כן לגבי הרוחניות שייך לשון הליכה שלעולם הולך ומתרבה. וזהו הטעם שאמרו ז"ל (ברכות דס.) תלמידי חכמים אין להם מנוחה בעולם הבא שנאמר ילכו מחיל אל חיל, לפי שאז הם כולם רוחניות ואין צורך למנוחה לפי שאין שם עייפות רגיעה, וכן הרגילו חז"ל לומר לשון הלכה בכל התלמוד, לפי שהוא דבר שהולך ובא מקדם עד סוף. אי נמי שישראל מתהלכים בו כמו שכתב הערוך (ערך הלך), וזהו הטעם שישראל מתנועעים בלימוד התורה והמצות, לפי שחלק הרוחניות לעולם אינו נח, כמו הנר כשהיא דולקת לעולם היא מתנועעת והולכת. (פרשת וילך אות ח)

לומד בתורת זרע שמשון

רוצה להבין יותר?
 מעונין לשמוע ווארט קולע
 בענייני הפרשה?
 רעיון קצר ונפלא בענינים אחרים?
 שיעור תמציתי על דרוש שלם?

בלשון הקודש * באידיש
 באנגלית * בצרפתית

קול זרע שמשון

ארץ ישראל
02-80-80-600

ארה"ב
716-229-4808

לונדון
0333-300-2515